

SOFIA JOHANSSON

BJÖRN LJUNG

MORGONDAGENS BIOBESÖKARE I GÄVLEBORG

ARTIKEL BASERAD PÅ EN PUBLIKUNDERSÖKNING OM FILM- OCH
BIOGRAFENGAGEMANGET I REGION GÄVLEBORG: "ATT FÅNGA EN PUBLIK"

MORGONDAGENS BIOBESÖKARE I GÄVLEBORG

Det hävdas ibland att det finns vissa särskilda värderingar som hör ungdomen till, att man är på ett visst sätt när man är ung, men att man förändras med nya livsfaser. Det stämmer delvis, men det innebär inte att varje ungdomsgeneration är identisk med den förra. Redan Sokrates konstaterade att ungdomarna skiljer sig från tidigare generationer, de gör revolt och utmärker sig med nya beteenden. Ungdomar har alltid varit annorlunda än tidigare generationer, men det som skiljer sig är på vilket sätt de är annorlunda.

Varje generation speglar den tid de föddes in i och enligt Professor Ronald Inglehart, tenderar vi att behålla de grundläggande värderingar som formas under våra ungdomsår livet igenom. Det antyder att ungas tankar och värderingar är en rik källa till kunskap om framtiden.

Kairos Future genomför värderingsstudier av unga sedan tjugo år. Våra tidigare studier visar att dagens unga och unga vuxna, 80-talisterna, är sanna möjlighetsmaximerare. De vill ha många valmöjligheter i livet. De vill hålla alla dörrar öppna och det är oerhört viktigt för dem att känna sig fria. Denna möjlighetslängtan speglas också i samhället som de växer upp i. De kan zappa mellan ett näst intill oändligt antal kanaler på TV och välja mellan mängder av produkter och märken när de konsumerar.

När det gäller bio har två huvudsakliga grupper av biobesökare kunnat urskiljas i resultaten från undersökningen om film- och biografengagemanget i Region Gävleborg som genomfördes av Kairos Future under hösten 2009¹. Den ena gruppen består huvudsakligen av unga biobesökare och den andra består av något äldre biobesökare. Vi kallar den unga gruppen för morgondagens biobesökare eftersom deras preferenser till mångt och mycket kommer att prägla framtidens efterfrågan. Några viktiga distinktioner har kunnat urskiljas mellan gårdagens och morgondagens biobesökare:

- Det som utmärker morgondagens biobesökare är intresset för sociala medier och att de själva vill vara involverade i kulturen och inte enbart konsumera den. Bland annat diskuterar de oftare film med sina vänner, läser recensioner, besöker debattforum för film på Internet och filmar själva med mobilkameran. Gårdagens biobesökare konsumerar kultur utan att själva utforma den i lika stor utsträckning.
- Gårdagens biobesökare gör i större utsträckning än morgondagens en distinktion mellan fin och fulkultur; de går på klassiska konserter och är intresserade av kulturella aktiviteter men tittar däremot sällan på TV eller youtubeklipp. Morgondagens biobesökare gör inte en sådan distinktion. De konsumerar både "finkultur" och "skräpkultur": de tittar oftare på vanlig TV, ser på youtubeklipp och skräckfilm samtidigt som de också efterfrågar större utbud av dokumentärer och kortfilm.
- Gårdagens biobesökare hämtar huvudsakligen sin information från tidningen, morgondagens från Internet.
- Gårdagens biobesökare anser att filmen gärna får vara lärorik. Morgondagens biobesökare vill vara aktiva i tolknings- och skapandeprocessen; de gör själva film och debatterar den gärna på debattsidor och med vänner men de tycker inte om att gå på en film huvudsakligen för att lära sig något. När de går på bio är det viktigt att inramningen inte handlar om att det ska vara lärorikt.
- Gårdagens biobesökare gör inte egen film, men det gör morgondagens! De är engagerade i att både göra film, skriva filmmanus och diskutera film. Hela 14% av 90-talisterna skriver filmmanus själva. Motsvarande andel i övriga generationer är 3% eller mindre. 15% av 80-talisterna och 9% av 90-talisterna filmer, klipper och redigerar film för privat bruk.

FLER DOKUMENTÄRER OCH EVENTS

Gävleborgsborna anser att utbudet på biograferna är för litet av följande genrer:

- Dokumentärer (59% anser att utbudet är för litet)
- Klassiker (46% anser att utbudet är för litet)
- Kortfilmer (42% anser att utbudet är för litet)

Samtliga generationer är överens om att det huvudsakligen är just dokumentärer som visas i alltför liten utsträckning på biograferna. Unga vill precis som äldre generationer ha ett större utbud av dokumentärer på bio. Detta resultat bör tolkas i

¹ Se sida 9 för mer information om studien!

Ijuset av att det visas relativt få dokumentärer idag och bör inte tolkas som att Gävleborgsborna vill att utbudet ska domineras av dokumentärer.

Frågan är dock om ungdomarna skulle gå och titta på dokumentärer på bio om utbudet var större? De dokumentärer som faktiskt visas på bio drar nämligen inte så många tittare.²

Det är inte heller så att den uttryckta längtan efter dokumentärer leder till att man laddar ned denna typ av film. Nej, det vanligaste att ladda ned är andra långfilmer och TV-serier. Samtidigt finns det tecken på att innebörden av begreppet "dokumentär" förändras med tiden:

På 90-talet blev såpoperor alltmer populära för att mot slutet av samma årtionde kompletteras med dokusåpor. Kändiskulturen, att vara känd för att man är känd, började ta fäste med den första sändningen av Robinson. Det här konceptet har utvecklats rekordsnabbt och får allt större utrymme i TV-tablåerna. Är reality-TV en form av dokumentär? Dokumentär som begrepp håller på att förändras bland de yngre generationerna då fiktion och verklighet i TV-rutan blir allt svårare att separera. Hur stor del av dokusåpan är egentligen såpa och hur stor del är dokumentär? Möjligen antyder unga en önskan om ett större utbud av en annan slags dokumentär än den traditionella.

VILKA GÅR PÅ BIO IDAG?

Den genomsnittliga Gävleborgsinvånaren går på bio i ungefär lika stor utsträckning som den genomsnittlige svensken. En fjärdedel av svenskarna³ och 23% av Gävleborgsborna går på bio minst fyra gånger per år. Precis som i Sverige generellt sett är det de unga Gävleborgsborna som står för majoriteten av biobesöken. Drygt en tredjedel av 90-talisterna går på bio fyra gånger per år eller oftare. Motsvarande andel bland 40-talister är enbart 17%. Se diagram 1 nedan!

Den stora majoriteten av Gävleborgarna (73%) säger sig vara filmintresserade. Film hamnar på sjätte plats i rangordningen över det som Gävleborgsborna är mest intresserade av.

Fyra av tio går på bio minst två gånger per år och bland dessa är de allra flesta filmintresserade. Dessa personer – de filmintresserade frekventa biobesökarna – är:

- Välutbildade
- Kulturellt orienterade
- Socialt aktiva
- Och de laddar ned film oftare än genomsnittet

Vid de tillfällen som denna grupp väljer bort bion går de istället ut och äter eller besöker en bar. Det som skulle locka de filmintresserade, frekventa biobesökarna att gå ännu mer på bio är filmkaféer, temakvällar, filmklubbvisningar och filmfestivaler.

² Ett exempel på dokumentär som visats under 2009 är "Videocrazy". Denna film har haft 9326 besökare i Sverige under perioden januari - september 2009. Detta kan exempelvis jämföras med "Wallander - Hämnden" - 131 629 besökare. Källa Svenska Filminstitutet.

³ Källa: Gherseti, SOM-Institutet, "Svenska biovanor 1988-2007", 2008

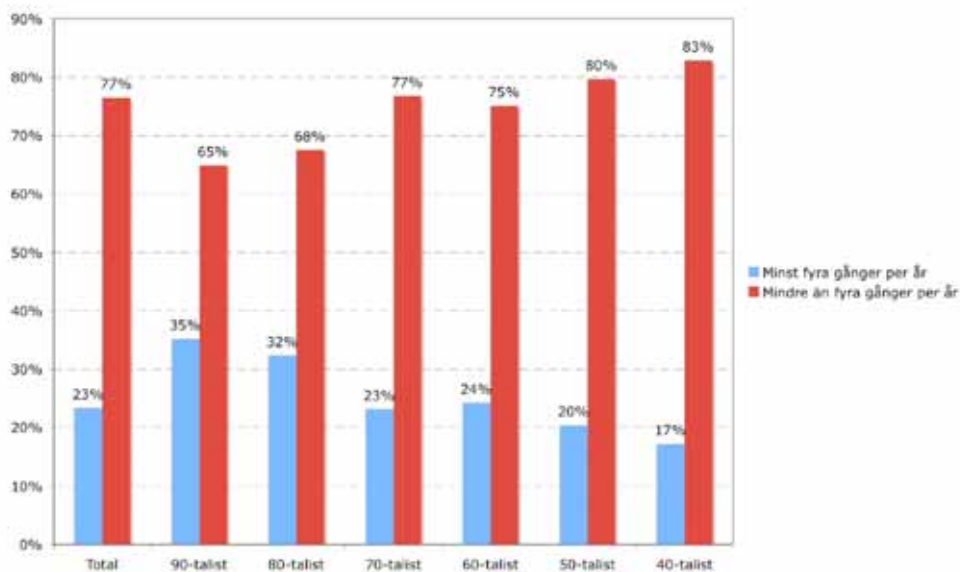

Diagram 1: Andel Gävleborgsinvånare som går på bio minst fyra gånger per år respektive mindre än fyra gånger per år i olika generationer.

FILMINTRESSE STÖRST BLAND UNGA

Precis som med antalen biobesök, sjunker intresset för film med ökad ålder. I likhet med unga i hela Sverige är film ett stort intresse bland ungdomar. 90-talisterna i Gävleborg har film som tredje största intresset (näst efter vänner och musik). Bland 15-19 åringar (födda 89-93) i Sverige generellt är film det fjärde största intresset efter vänner, musik, surfa på nätet. Till de vanligaste sysselsättningarna för denna grupp en vanlig torsdagskväll hör att se på film eller TV (55%), lyssna på musik (45%), surfa på nätet (44%) och arbeta/plugga (31%)⁴.

Det är relativt vanligt att vara filmintresserad utan att gå på bio (37 % av Gävleborgsborna). Det är däremot mycket ovanligt att gå på bio ofta (minst 2 gånger per år) utan att vara filmintresserad (5%). Att vara en frekvent biobesökare kräver alltså ett filmintresse, men ett filmintresse kräver inte frekventa biobesök.

Film ses oftast på de allmänna TV-kanalerna. Hela sex av tio Gävleborgsbor ser en film minst en gång i veckan på någon av dessa kanaler.

VARFÖR INTE BIO?

En majoritet av Gävleborgarna upplever att de inte går på bio så ofta som de skulle vilja medan en mindre andel inte går på bio på grund av att de är ointresserade av film och bio.

22 % av Gävleborgarna går aldrig eller nästan aldrig på bio och är dessutom ointresserade av film. Denna grupp Gävleborgare är generellt sett mindre intresserade av det mesta och mindre socialt aktiva än de flesta. Till viss del förklaras det senare av att många äldre tillhör gruppen. Fler i den här gruppen är

⁴ Källa: Min Bild av Drömsamhället, Kairos Future 2008

ensamboende än i genomsnittet (även om de flesta av dem är gifta/sambo). De bor utanför centralorten och 36% av dem har enbart grundskoleutbildning (att jämföra med 24% av genomsnittet). Den här gruppen som aldrig eller nästan aldrig går på bio är förmodligen svår att locka till biograferna eftersom de till stor del utgörs av äldre som mycket sällan rör sig ute: de går nästan aldrig ut och äter, eller besöker sportevenemang, teater, konserter eller andra kulturella aktiviteter.

Den största gruppen utgörs dock av de Gävleborgsbor som upplever att de inte går på bio så ofta som de skulle vilja (56%). Vilka är då de vanligaste anledningarna till att inte gå på bio?

SVARET ÄR INTE NEDLADDNING

Nedladdningen ser *inte* ut att vara en viktig orsak till att välja bort bio. Snarare är det så att de som laddar ned mest också är högkonsumenter av kultur och media. I Gävleborg svarar en av tio att de någon gång laddar ned filmer eller TV-serier från Internet. Det är huvudsakligen unga män som laddar ned filmer.⁵ Det finns starka samband mellan att ladda ned film och att ha:

- besökt en offentlig filmvisning i annan lokal än på biograf
- gått på restaurang eller bar
- gått på teater och klassisk konsert
- läst en recension av film
- besökt ett debattforum om film på internet

DET HANDLAR INTE HELLER OM PRISET

Bio är prisvärt anser Gävleborgarna! Vid en jämförelse av olika filmalternativ anser Gävleborgarna att biobesöket är det mest prisvärda av dem alla. Sju av tio anser att ett biobesök är mycket värt eller ganska väl värt priset. Det är de allra yngsta som anser att det är prisvärt i högst utsträckning: 78% av 90-talisterna anser att det är mycket eller ganska prisvärt. 80-, 40- och 30-talisterna är mest skeptiska till priset.

Hyrfilm i videobutik hamnar på andra plats över det mest prisvärda (54% anser att det är mycket eller ganska väl värt priset) och på tredje plats kommer köpfilm/DVD (47% anser att det är mycket eller ganska väl värt priset).

ANLEDNINGEN ÄR TIDSBRIST!

Det handlar om bristen på tid. Av totalgruppen svarar 29 % att orsaken till att de inte går på bio så mycket som de skulle önska är tidsbrist. Det är framför allt småbarnsföräldrarna som uttrycker detta: föga förvånande upplever 60- och 70-talisterna samt de som har barn i åldern 0-6 år ofta att tidsbristen hindrar dem från att gå på bio.

På ett generellt plan kan man säga att orsakerna till att inte gå på bio huvudsakligen kretsar kring livet i allmänhet. Det handlar alltså inte så ofta om biobesöket i sig: att utbudet är dåligt, eller att det är för dyrt eller att det är svårt att ta sig dit och hem. De vanligaste orsakerna som hindrar människor att gå på bio rör livet runtomkring, framförallt tidsbrist eller att inte ha någon att gå med.

⁵ 18% av männen och 6% av kvinnorna svarar att de ibland laddar ned filmer.

Långt färre kvinnor än män upplever att de faktiskt går på bio så ofta som de vill (38% av kvinnorna, 51% av männen). Detta är fallet trots att kvinnor och män går på bio i ungefär lika stor utsträckning. För både kvinnor och män är den vanligaste orsaken till att välja bort bio tidsbrist. Det finns dock en stor skillnad mellan könen och det är upplevelsen av att priset är för högt. Fler kvinnor (13%) än män (6%) går inte på bio för att de anser att det är för dyrt.

VARFÖR GÅR MAN PÅ BIO?

VIKTIGAST ÄR ATT BLI UNDERHÅLLEN OCH UMGÅS...

Att bli underhållen och att få koppla av i en bekväm stol är två av de viktigaste faktorerna för en lyckad biostund. Det är långt viktigare än att lära sig nya saker, att det finns många filmer att välja mellan eller att det är många biobesökare i salongen.

De allra flesta anser dessutom att det är viktigt att umgås med andra i samband med biobesöket. Andelen som ofta går ensam på bio är liten, 8 %.

...MEN DEN SPECIFIKA FILMEN LOCKAR

Trots att de allra flesta föredrar att gå på bio med vänner är det inte först och främst den sociala aktiviteten i sig som lockar dem till biografen. Nio av tio Gävleborgsbor menar att de går på bio för att det visas en specifik film de vill se, inte på grund av att de vill ha något trevligt att göra.

De allra flesta som besöker en biograf gör det alltså tillsammans med andra men har lockats dit på grund av en specifik film som de verkligen vill se. Se tabellen nedan!

Detta styrktes i den kvalitativa delundersökningen. Det är intresset för filmen som styr, inte det sociala umgänget. Men att gå ensam är inte ett alternativ för de flesta. Att inte hitta någon att se filmen tillsammans med är dessutom en stark orsak till att välja bort bio.

	Ofta själv	Oftast tillsammans med andra
Film man verkligen vill se	BIO: 7,9 % TV: 29,5%	BIO: 82,4 % TV: 28,8%
Det sociala är viktigare än den specifika filmen	BIO: 0,3 % TV: 21,5%	BIO: 9,4 % TV: 20,3%

Tabell 1: "När jag går på bio är det oftast för att A. det visas en specifik film som jag verkligen vill se eller B. för att ha något trevligt att göra, exakt vilken film det är spelar inte så stor roll". Frågan ställdes till samtliga respondenter, både när det gäller film på TV och film på bio.

FRAMTIDENS IDEALA BIOBESÖK

I den kvalitativa delundersökningen uttrycktes en stark önskan om ökad interaktivitet mellan besökarna i samband med visningarna. I en ideal framtid finns det filmkaféer, strukturerade gruppdiskussioner om filmen efter visningen och restauranger, barer och kaféer i nära anslutning till biografen. Dessutom ska bioduken vara större, besökarna fler och ljudet helt och hållet omslutande.

Gävleborgsborna vill dessutom ha ett större utbud av lokalt producerade filmer och porrfilmer på bio som ett komplement till den stora och grandiosa filmupplevelsen. Drygt fyra av tio Gävleborgsbor skulle vilja se lokal porrfilm på bio. Det är känslan av att känna igen sig i filmens miljöer som lockar. Följande citat från en av fokusgruppsdeltagarna är ett exempel på det:

”Skräckfilmer skulle bli mer läskiga om de är lokala. Tänk att gå hem längs samma gata som det hände något läskigt på i filmen”

(Man, 25 år, anställd)

Det lokalt producerade är mest attraktivt för dem som är äldre än 40 år. Bland de unga är andra saker mer lockande. Det som dagens unga Gävleborgare (födda på 80- och 90-talen) är mest intresserade av att bevista är mer event-betonade arrangemang: t.ex. nattbio, konserter på bioduk, temakvällar på biografen, filmkafé i samband med biovisning, drive-in-bio och utomhusfilmvisningar.

Framtidens bio i region Gävleborg bör enligt dess invånare alltså erbjuda:

- Ökad interaktivitet i samband med visningar och fler event-betonade inslag som temakvällar och filmkaféer.
- Aktiviteter som öppnar upp för deltagande i samband med biovisningar. En starkare koppling till sociala medier.
- Känsla av att det är nära till allt, restauranger och barer i nära anslutning till bioograferna.
- Fler dokumentärer och klassiker för alla och lokalt producerad film för dem över 40.

Sammanfattningsvis kan konstateras att den specifika filmen verkar bestämma huruvida Gävleborgarna ens tar sig till biografen eller inte – det måste visas en film man verkligen vill se – men väl där är den sociala inramningen av visningen lika viktig för en lyckad biostund.

OM UNDERSÖKNINGEN

Denna artikel bygger på en publikundersökning som genomförts av forsknings- och konsultföretaget Kairos Future på uppdrag av Film Gävleborg.

Under perioden 20091002 - 20091025 genomfördes den kvantitativa undersökningen. 1004 telefonintervjuer genomfördes i fem av Region Gävleborgs kommuner: Gävle, Hudiksvall, Bollnäs, Söderhamn och Ovanåker (ca 200 svarande per kommun). Åldern på de svarande sträcker sig från 15 - 75 år. 52% av de svarande är kvinnor och 48% män.

Den 11 november 2009 genomfördes en gruppdiskussion (fokusgrupp) som ett kvalitativt moment inom ramen för undersökningen. Syftet var att fördjupa och berika resultaten från den kvantitativa undersökningen och att identifiera bakomliggande resonemang till svaren i densamma.

Fokusgruppen bestod av åtta deltagare mellan 17 och 65 år som kom från fyra av de fem utvalda kommunerna.

OM KAIROS FUTURE

Kairos Future hjälper företag och organisationer att förstå och forma framtiden, genom:

- Forskningsbaserad omvärlds- och framtidsanalys
- Framtidsbaserad affärsutveckling och innovation
- Genomförande av strategier

Vi kombinerar tankesmedjans och forskningsföretagets förmåga att generera nya insikter och idéer med konsultföretagets fokus på vad som fungerar i praktiken. Vårt arbete bygger på egen kunskapsutveckling samt egenutvecklade och väl beprövade metoder för analys, strategiutveckling och förändringsarbete.

Arbetet bedrivs ofta i nära samarbete med uppdragsgivarna.

För mer information, besök vår hemsida www.kairosfuture.com eller kontakta oss:

KAIROS FUTURE

BOX 804

(BESÖKSADRESS: VASAGATAN 40)

101 36 STOCKHOLM

TEL: 08-545 225 00

FAX: 08-545 225 01

E-POST: INFO@KAIROSFUTURE.COM

HEMSIDA: WWW.KAIROSFUTURE.COM/SV